

Eğitim Teknolojisi

kuram ve uygulama

Kış 2011
Cilt 1
Sayı 1

Winter 2011
Volume 1
Issue 1

Educational Technology

theory and practice

ISSN: 2147 - 1908

Genel Yayın Editörü / Editor-in-Chief: **Dr. Halil İbrahim YALIN**
Yardımcı Editör / Co-Editor: **Dr. Tolga GÜYER**

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Publisher Editor: **Dr. Sami ŞAHİN**
Redaksiyon / Redaction: **Dr. Serçin KARATAŞ**
Dizgi / Typographic: **Dr. Sibel SOMYÜREK**
Kapak ve Sayfa Tasarımı / Cover and Page Design: **Dr. Bilal ATASOY**
İletişim / Contact Person: **Dr. Aslıhan KOCAMAN KAROĞLU**

Editör Kurulu / Editorial Board

Dr. Abdullah KUZU
Dr. Akif ERGİN
Dr. Ana Paula CORREIA
Dr. Aytekin İŞMAN
Dr. Buket AKKOYUNLU
Dr. Cem ÇUHADAR
Dr. Deniz DERYAKULU
Dr. Deepak SUBRAMONY
Dr. Eralp H. ALTUN

Dr. Feza ORHAN
Dr. H. Ferhan ODABAŞI
Dr. Hafize KESER
Dr. Halil İbrahim YALIN
Dr. Hyo-Jeong So
Dr. İbrahim GÖKDAŞ
Dr. Kyong Jee (KJ) KIM
Dr. M. Oğuz KUTLU
Dr. M. Yaşar ÖZDEN

Dr. Mehmet GÜROL
Dr. Michael EVANS
Dr. Michael THOMAS
Dr. Özcan Erkan AKGÜN
Dr. Özgen KORKMAZ
Dr. S. Sadi SEFEROĞLU
Dr. Sandie WATERS
Dr. Scott WARREN
Dr. Servet BAYRAM

Dr. Şirin KARADENİZ
Dr. Tolga GÜYER
Dr. Trena PAULUS
Dr. Yasemin GÜLBAHAR
GÜVEN
Dr. Yavuz AKPINAR
Dr. Yun-Jo AN

* Liste isme göre alfabetik olarak oluşturulmuştur. / List is created in alphabetical order.

Hakem Kurulu / Reviewers

Dr. Adile Aşkın KURT
Dr. Akif ERGİN
Dr. Arif ALTUN
Dr. Aytekin İŞMAN
Dr. Buket AKKOYUNLU
Dr. Cem ÇUHADAR
Dr. Deniz DERYAKULU
Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK
Dr. Eralp H. ALTUN
Dr. Ertan ZEREYAK
Dr. Ertuğrul USTA

Dr. Feza ORHAN
Dr. H. Ferhan ODABAŞI
Dr. Hafize KESER
Dr. Halil İbrahim YALIN
Dr. Hasan ÇAKIR
Dr. Işıl KABAKÇI
Dr. İbrahim GÖKDAŞ
Dr. Levent ÇELİK
Dr. M. Oğuz KUTLU
Dr. M. Yaşar ÖZDEN
Dr. Mehmet GÜROL

Dr. Mehmet Akif OCAK
Dr. Mukaddes ERDEM
Dr. Necmi EŞGİ
Dr. Ömür AKDEMİR
Dr. Özcan Erkan AKGÜN
Dr. Özgen KORKMAZ
Dr. S. Sadi SEFEROĞLU
Dr. Sami ŞAHİN
Dr. Selçuk ÖZDEMİR
Dr. Semirai ÖNCÜ
Dr. Serçin KARATAŞ

Dr. Serpil YALÇINALP
Dr. Servet BAYRAM
Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Dr. Şafak BAYIR
Dr. Şirin KARADENİZ
Dr. Tolga GÜYER
Dr. Yasemin GÜLBAHAR
GÜVEN
Dr. Yasemin Koçak USLUEL
Dr. Yavuz AKPINAR

* Liste isme göre alfabetik olarak oluşturulmuştur. / List is created in alphabetical order.

İletişim Bilgileri / Contact Information

Web: <http://www.etku.org>
E-Posta / E-Mail: info@etku.org
Telefon / Phone: +90 (312) 202 83 17
Belgegeçer / Fax: +90 (312) 202 83 87
Adres / Adress: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, L-Blok / 308,
06500 Teknikokullar-ANKARA / TÜRKİYE

KPSS EĞİTİM BİLİMLERİ SORULARININ GENEL ÖĞRETMEN YETERLİKLERİNİN ÖĞRETİM TEKNOLOJİSİ ALANI İLE İLGİLİ ALT YETERLİK VE PERFORMANS GÖSTERGELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Deniz Deryakulu¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) Eğitim Bilimleri sorularını, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılında yayınlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”nin *Öğretim Teknolojisi* alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri açısından incelemektir. Bu kapsamda ilk olarak, 6 ana yeterlik alanında 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlikleri ve performans göstergeleri belirlenmiştir. Buna göre, 20 alt yeterlik altındaki 83 performans göstergesinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili olduğu değerlendirilmiştir. Daha sonra, 2007, 2008, 2009 ve 2010 yıllarında uygulanan KPSS Eğitim Bilimleri Testlerinde yer alan toplam 480 soru içerik çözümlemesi tekniği kullanılarak, belirlenen alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkiliği açısından incelenmiştir. İçerik çözümlemesi sonuçlarına göre, her biri 120 sorudan oluşan KPSS Eğitim Bilimleri Testlerinden 2007 yılında uygulananda 25 (%20.8); 2008 yılında uygulananda 15 (%12.5); 2009 yılında uygulananda 17 (%14.2) ve 2010 yılında uygulananda 19 (%15.8) sorunun Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nin Öğretim Teknolojisi ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Çalışma, KPSS Eğitim Bilimleri sorularının hazırlanmasında Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nin ve öğretmen yetiştirme programlarındaki meslek bilgisi derslerinin yeterince dikkate alınmadığını ve yanı sıra bazı sorularda gözlemlenen niteliksel yetersizlikleri ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: öğretmen yeterlikleri, öğretmen seçme sınavı, öğretim teknolojisi, KPSS.

EXAMINATION OF PPSE EDUCATIONAL SCIENCES QUESTIONS IN TERMS OF INSTRUCTIONAL TECHNOLOGY-RELATED SUB-COMPETENCIES AND PERFORMANCE INDICATORS OF GENERIC TEACHER COMPETENCIES

Abstract

The purpose of this study, using content analysis technique, was to examine the match between the questions of Educational Sciences Tests of the Public Personnel Selection Examinations (PPSE) and Instructional Technology-related sub-competencies/performance indicators of the ‘Generic Teacher Competencies’. The Ministry of National Education

¹ Doç.Dr., Ankara Üniversitesi, deryakulu@ankara.edu.tr

published the catalogue of Generic Teacher Competencies in 2006. These core competencies represent comprehensive statements of performance expectations including 31 sub-competencies and 233 performance indicators across six domains. Twenty sub-competencies and 83 performance indicators were evaluated as Instructional Technology-related. Then, the questions of Educational Sciences Tests which were administered in the years 2007, 2008, 2009 and 2010 were content analyzed. According to the results, 25 questions (%20.8) in 2007 test; 15 questions (%12.5) in 2008 test; 17 questions (%14.2) in 2009 test; and 19 questions (%15.8) in 2010 test were found as related to Instructional Technology-related sub-competencies/performance indicators of the Generic Teacher Competencies. It can be concluded that the analyzed Educational Sciences Tests of the PPSE do not include an adequate amount of questions which are related to Instructional Technology-related sub-competencies/performance indicators of the Generic Teacher Competencies. Besides, the qualitative insufficiency of some questions is also observed in the content analysis phase of the study. Implications are discussed.

Keywords: teacher competencies, teacher licensing exams, instructional technology, PPSE.

Summary

Among the school-related factors that affect student achievement, teacher quality is the most important (Goldhaber, 2007). Teacher quality is conceptualized differently by experts. Some assert the primary determinant of teacher quality is content knowledge, others maintain that teacher quality is the effective use of pedagogy, and there are others who argue that teacher quality should be assessed only by student outcomes (Stronge et al., 2007). In the USA, “highly qualified teacher” was defined as a person who (a) holds a full teaching license in the state or who has passed the state licensure tests, (b) holds the minimum of a bachelor’s degree, and (c) has demonstrated subject matter competency in the areas taught by the person (NCLB, 2002, as cited D’Agostino & Powers, 2009). A teacher licensure system can be seen as a primary screen to guarantee a minimal level of teacher quality. In other words, licensure systems are designed to guarantee that teachers have a minimum level of pedagogical and subject matter competence prior to their entry into the classroom (Sharkey & Goldhaber, 2008). Licensing examinations are intended to insure that every candidate who enters a classroom to teach students will meet minimum national standards (Libman, 2009). Thus, educational reform movements include efforts to raise teacher quality through stricter licensing provisions (Angrist & Guryan, 2008). However, studies on the effects of teacher licensure have produced mixed results. On one hand, some researchers have found strong relationships between student achievement gains and teachers’ performance on licensure tests (e.g., Ferguson, 1991). On the other hand, some researchers have found that teacher licensure test scores are unrelated to teacher success in the classroom (e.g., Buddin & Zamarro, 2009). The professional authorities suggest that the teaching profession’s standards should be the core of licensing examinations. Although the political authorities rely on teacher testing to ensure high standards, the literature shows that reliance on examinations to reflect teacher competency is problematic (Harrell, 2009). According to Harrell (2009), one of the common problems associated with teacher testing is poor alignment of the tests with national standards.

To enhance teacher quality in Turkey, the ‘Generic Teacher Competencies’ was established by the Ministry of National Education (MNE) in 2006. These core competencies represent comprehensive statements of performance expectations including 31 sub-competencies and 233 performance indicators across six domains. The MNE (2006) expressed that the ‘Generic Teacher Competencies’ shall be used in:

- Identifying teacher training policies
- Selection of newly assigned teachers
- Preparation of pre-service teacher training programs
- In-service training of teachers
- Evaluation of teacher performances and achievements
- Personal and professional developments of teachers

In Turkey, the only state-mandated examination that aspiring teachers have to take before they can work in the schools is the *Public Personnel Selection Examination* (PPSE).

The PPSE for teachers consist of three different tests including General Ability Test, General Culture Test and Educational Sciences Test (EST). The Educational Sciences Test includes 120 multiple-choice questions on *Educational Psychology* (%50) (Developmental Psychology %10, Learning Psychology %25, and Measurement and Evaluation %15), *Curriculum Development and Instruction* (%35) (Curriculum Development %10, Instructional Methods %25) and *Guidance* (%15). The purpose of this study, using content analysis technique, was to examine the match between the questions of Educational Sciences Tests and Instructional Technology-related sub-competencies/performance indicators of the Generic Teacher Competencies. First of all, the catalogue of Generic Teacher Competencies was examined to find out Instructional Technology-related sub-competencies/performance indicators. Twenty sub-competencies and 83 performance indicators were evaluated as Instructional Technology-related. Then, the questions of Educational Sciences Tests which were administered in the years 2007, 2008, 2009 and 2010 were content analyzed. According to the results, 25 questions (%20.8) in 2007 test; 15 questions (%12.5) in 2008 test; 17 questions (%14.2) in 2009 test; and 19 questions (%15.8) in 2010 test were found as related to Instructional Technology-related sub-competencies/performance indicators of the Generic Teacher Competencies. It can be concluded that the analyzed Educational Sciences Tests do not include an adequate amount of questions which are related to Instructional Technology-related sub-competencies/performance indicators of the Generic Teacher Competencies. Besides, the qualitative insufficiency of some questions is also observed in the content analysis phase of the study. A major problem is the failure to provide sufficient information about the 'context'. An example from the PPSE/2008-EST is indicative of the problem:

Use of which of the following instructional media can provide the most effective learning?

- A) Motion picture
- B) Visuals presented via projectors
- C) Textbooks
- D) Maps and graphics
- E) Real Objects and Models

Since the question does not reveal what the goals of instruction are, what the nature of the target learners is, or what the type of content to be taught is, it is hard to apply professional knowledge to reach a correct answer for these types of questions. Another common problem is the use of particular professional language and ideology which is adopted only a certain faculty, department or field of study. This kind of bias may create disadvantages for the candidates of the other faculties, departments or fields. To improve the overall quality of the PPSE/EST following recommendations should be taken into account:

- The Educational Sciences Tests should be redesigned to seek alignment with the Generic Teacher Competencies.

- The Educational Sciences Tests should be redesigned to seek alignment with the competencies of teacher education programs.
- The item writers of the Educational Sciences Tests should prepare questions only in his/her expertise (content) area.
- To benefit from the professional knowledge and experiences of veteran teachers, eligible ones could participate to the process of writing test items.

Giriş

Yeterlik, bir kişinin bir mesleği etkili olarak yerine getirilebilmesi için sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanmaktadır (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction 1986; aktaran: Richey, Fields ve Foxon, 2001, s. 26). Mesleki yeterliklere yüksek düzeyde sahip öğretmenlerin ‘nitelikli öğretmenler’ olduğu ve öğrenci başarısını arttırmada öğretmen niteliğinin çok önemli olduğu birçok uzman tarafından söylenegelmektedir (bkz. Darling-Hammond, 2000; Goldhaber, 2004, 2007). Alanyazında öğretmen niteliğini belirlemede kullanılan farklı göstergelere rastlanmaktadır. Örneğin bazı uzmanlar öğretmen niteliğinin en önemli göstergesinin alan bilgisi olduğunu, bazıları öğretmenlik meslek bilgisi olduğunu, bir diğer grup ise öğrenci başarısı olduğunu savunmaktadırlar (Stronge ve diğerleri, 2007). Öte yandan, günümüzde ‘öğretmen niteliği’ ile ilgili anlayış, öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve istekliliğin standartlara dayalı olarak tanımlanmasını içermektedir (Mitchell, Robinson, Plake ve Knowles, 2001). Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) ‘yüksek nitelikli’ öğretmenin taşıması beklenen özellikler şunlardır: (a) öğretmen olarak atanmada önkoşul olan sınavı geçmek, (b) en az lisans düzeyinde diplomaya sahip olmak ve (c) öğretmenlik yapacağı alanda alan bilgisi yeterliklerine sahip olduğunu belgelemek (No Children Left Behind Act, 2002; aktaran: D’Agostino ve Powers, 2009). Öğretmen niteliğini birtakım sınavlarla belirleme, gelişmiş ülkelerde yaygın bir uygulamadır. Örneğin ABD’de bu tür sınavlar, öğretmen olarak atanmak isteyen adayların alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi yeterliklerine asgari düzeyde sahip olup olmadıklarını belirlemeye yöneliktir (Sharkey ve Goldhaber, 2008). İngiltere’de öğretmen adayları üniversitedeki eğitimleri sırasında matematik okur-yazarlığı, okuma-yazma ve bilişim teknolojileri becerilerini ölçen bir sınavı ve daha sonra da “Nitelikli Öğretmen Statüsü” kazanabilmek için uygulanan bir sınavı geçmek zorundadırlar (bkz. Mahony ve Hextall, 2001). ABD’de gerçekleştirilen çalışmaların bir kısmı, öğretmenlerin akademik yeterliklerini belirlemeye yönelik sınavlarda yüksek puan alanların daha başarılı (etkili) öğretmenler olduğunu göstermiştir (bkz. Ferguson, 1991; Goldhaber, 2007; Rowan, Chaing ve Miller, 1997). Bununla birlikte, yine ABD’de yapılan bazı çalışmaların sonuçlarına göre, öğretmenlik mesleği için öngörülen sınavlar ne daha nitelikli öğretmenlerin istihdamını sağlamakta (bkz. Angrist ve Guryan, 2008), ne de öğretmenlerin bu tür sınavlarda aldıkları puanlarla öğrenci başarısı arasında bir ilişki olduğu ortaya konabilmektedir (bkz. Buddin ve Zamarro, 2009; Goldhaber ve Brewer, 2000; Goldhaber ve Hansen, 2010; Podgursky, 2005; Rouse ve Hollomon, 2004; Rouse, 2008; Sharkey ve Goldhaber, 2008).

Öğretmenlerin yeterliklerini ölçen sınavlardaki başarılarının öğretimsel etkileriyle ilgili araştırma sonuçları her ne kadar çelişkili de olsa, bu konuda ABD’de öncü çalışmaları ile tanınan *Ulusal Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Kurulu* (NCATE: National Council for Accreditation of Teacher Education), öğretmenlik mesleği ile ilgili standartların (yeterliklerin) öğretmen yetiştirme programlarında yeni düzenlemeleri zorunlu kıldığını belirtmekte ve bu yeterliklerin öğretmen olarak atanmada önkoşul olan sınavların temelini oluşturması gerektiğini savunmaktadır (bkz. Wise ve Leibbrand, 2001). Öğretmenlere mesleğe başlama hakkı veren sınavlar (licensing examinations), öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği için tanımlanmış ulusal standartlara (yeterliklere) asgari düzeyde sahip olup olmadıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır (Libman, 2009). Bununla birlikte, gerek alan bilgisi, gerekse öğretmenlik meslek bilgisini ölçmek üzere öğretmenlere uygulanan çoktan-seçmeli sınavların büyük çoğunluğu içerik ve yordama geçerliklerinin düşük olması nedeniyle

eleştirilmektedir (bkz. Berliner, 2005). Youngs, Odden ve Porter'a (2003) göre öğretmen olarak atanmada önkoşul olan sınavların geçerliğinin bir kanıtı, bu sınavların içeriği ile öğretmen yetiştirme programlarında öngörülen yeterliklerin ilişkili olmasıdır. Öte yandan uzmanlar, öğretmen olarak atanmada önkoşul olan sınavlarla ilgili sorunların başında, bu tür sınavlarla pek çok önemli öğretim becerisinin ölçülememesinin (Haertel, 1991, aktaran: Darling-Hammond, 2001, s. 14) ve bu tür sınavlar hazırlanırken önceden belirlenmiş yeterliklerin yeterince dikkate alınmamasının geldiğini (Harrell, 2009; Shaker, 2001) belirtmektedirler. Oysa öğretmen olarak atanmada önkoşul bir sınavın öğretmenlik mesleği için öngörülen yeterlikleri doğru olarak ölçmesi beklenen bir gerekliliktir.

Ülkemizde 2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından öğretmenlik mesleğinin etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmesi için tüm öğretmenlerin sahip olması gereken genel bilgi, beceri ve tutumları tanımlayan ve aşağıda belirtilen uygulamalarda kullanılması öngörülen *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri* yayınlanmıştır.

- Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde
- Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesinde öğretmen yetiştirme programlarında
- Öğretmenlerin hizmet-içi eğitiminde
- Öğretmenlerin okul-temelli mesleki gelişiminde
- Öğretmenlerin seçiminde
- Öğretmenlerin iş başarımlarının değerlendirilmesinde
- Öğretmenlerin kendilerini tanıma ve geliştirmelerinde

Görüldüğü gibi, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin kullanılması öngörülen alanlardan biri de mesleğe yeni atanacak öğretmenlerin seçim sürecidir. Türkiye'de devlet okullarına öğretmen olarak atanmada önkoşul olan sınav 'Kamu Personeli Seçme Sınavı'dır. Türkiye'de kamu personeli olarak atanmada önkoşul olan merkezi bir sınav ilk kez 1999 yılında uygulanmıştır. 1999-2000 yıllarında *Devlet Memurluğu Sınavı* (DMS) ve 2001 yılında *Kurumlar İçin Merkezi Eleme Sınavı* (KMS) adı ile uygulanan bu sınav, 2002 yılından bu yana *Kamu Personeli Seçme Sınavı* (KPSS) adıyla uygulanmaktadır. Öğretmen olarak atanmak isteyen adayların KPSS'de yanıtlanması gereken üç farklı test bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; *Genel Yetenek Testi*, *Genel Kültür Testi* ve *Eğitim Bilimleri Testi*dir. Genel Yetenek Testinde, Türkçe (%50) ve Matematik (%50) alanından toplam 60 soru yer almaktadır. Genel Kültür Testinde, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi (%40), Türkiye Coğrafyası (%30), Temel Yurttaşlık Bilgisi (%15), Türkiye ve Dünya ile ilgili Güncel Sosyo-Ekonomik Konular (%5) ve Türk Kültür ve Medeniyetleri (%10) alanından toplam 60 soru yer almaktadır.

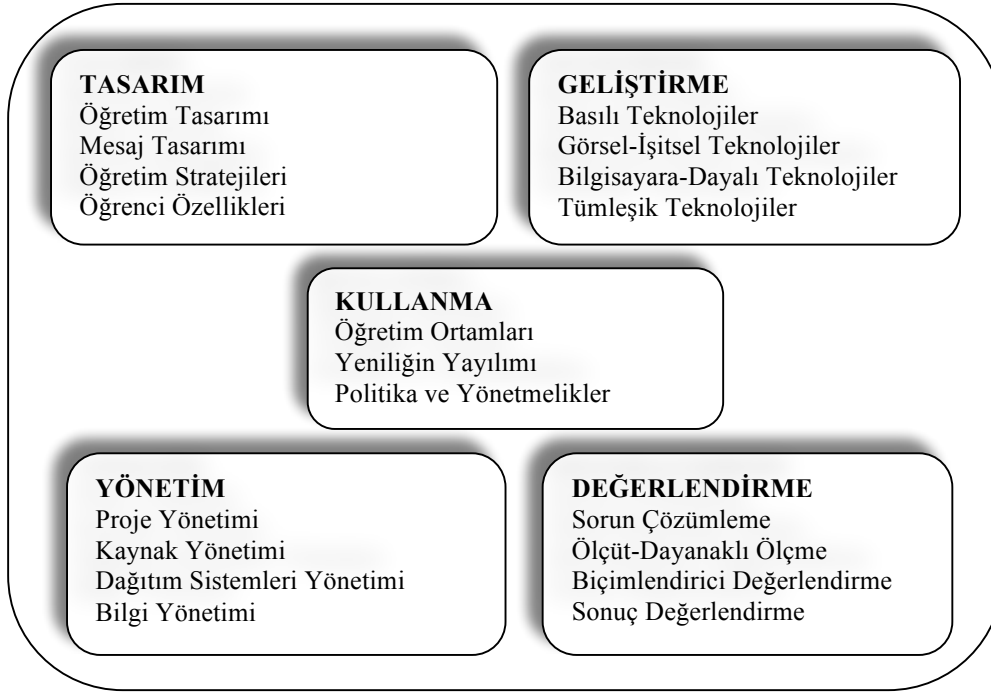
Eğitim Bilimleri Testinde ise, *Eğitim Psikolojisi* (%50) (Gelişim Psikolojisi %10, Öğrenme Psikolojisi %25, Ölçme-Değerlendirme %15), *Program Geliştirme ve Öğretim* (%35) (Program Geliştirme %10, Öğretim Yöntemleri %25) ve *Rehberlik* (%15) alanından toplam 120 soru yer almaktadır. Görüldüğü gibi, KPSS'de farklı öğretmenlik alanlarına ilişkin alan bilgisi testleri

bulunmamaktadır. Öğretmen adayları, aldıkları öğretmenlik eğitimiyle ilgili yalnızca eğitim bilimleri testindeki içerikle değerlendirilmektedir.

Öte yandan, Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK, 2007) 2006 yılında gerçekleştirdiği öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarının yenilenmesi çalışmasına göre programlarda zorunlu ders olarak yer verilen öğretmenlik meslek bilgisi dersleri şöyledir:

Eğitim Bilimine Giriş	Özel Eğitim
Eğitim Psikolojisi	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi
Öğretim İlke ve Yöntemleri	Rehberlik
Ölçme ve Değerlendirme	Sınıf Yönetimi
Özel Öğretim Yöntemleri I	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı
Öğretmenlik Uygulaması	Okul Deneyimi

Öğretmen yetiştirme programlarında zorunlu ders olarak okutulan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve KPSS Eğitim Bilimleri testlerinin *kapsamı* incelendiğinde, bu derslerin KPSS Eğitim Bilimleri testlerinde bütüncül biçimde temsil edilmediği görülmektedir. Örneğin, öğretmen yetiştirme programlarında *Program Geliştirme* zorunlu bir ders değilken, KPSS Eğitim Bilimleri testlerinde yer alan soruların %10'u bu alandan sorulmaktadır. Dahası, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, *Sınıf Yönetimi* ya da *Özel Eğitim* gibi zorunlu öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin içeriklerine KPSS Eğitim Bilimleri testlerinin açıklanan kapsamı içinde 'resmi' olarak yer verilmemektedir. Bununla birlikte, eğitim bilimleri testlerinde sınırlı sayıda da olsa bu derslerin kapsamına giren bazı konulara ilişkin sorulara rastlanmaktadır. Bu durum, eğitim bilimleri testi için soru hazırlayan uzmanların uzmanlık alanları dışındaki konularda da soru hazırlamasından kaynaklanmakta olabilir. Tüm bu noktalar, bu sınavın, 'hangi' öğretmenlik meslek bilgi ve becerilerini 'neden' bu kapsamda ölçtüğünün sorgulanmasını zorunlu kılmaktadır. Yeşil, Korkmaz ve Kaya (2009) da çalışmalarında, KPSS'de gerek öğretmen yeterliklerinin, gerekse öğretmen yetiştirme programlardaki öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yeterince temsil edilmediği konusunda benzer eleştirileri dile getirmişlerdir. MEB tarafından 2006 yılında yayınlanan "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" incelendiğinde, bu yeterliklerin önemli bir kısmının Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili olduğu görülmektedir. *Öğretim Teknolojisi* "öğrenme ile ilgili tüm süreç ve kaynakların tasarımı, geliştirilmesi, kullanılması, yönetimi ve değerlendirilmesine ilişkin kuram ve uygulamalardır" (Seels ve Richey, 1994). Bir diğer tanıma göre ise "insanların nasıl öğrendiğine ilişkin bilimsel bilgilerin öğrenme ve öğretme ile ilgili uygulamalarda kullanılmasıdır" (Heinich, Molenda ve Russell, 1993). Şekil 1'de öğretim teknolojisi alanının çalışma alanları verilmektedir.

Şekil 1. Öğretim Teknolojisi Alanının Çalışma Alanları

Kaynak: Seels, B. B., & Richey, R. C. (1994). *Instructional technology: The definition and domains of the field*. Washington, DC: Association for Educational Communications and Technology.

Öğretim teknolojisi yalnızca teknolojik araç-gereçlerin öğretimde kullanılmasından ibaret olmayıp, özellikle öğretimi planlama, düzenleme, gerçekleştirme, değerlendirme ve yeniden düzenlemeyle ilgili çeşitli bilgi, beceri ve etkinlikleri içeren *Öğretim Tasarımı* çalışma alanı ile öğretmenler için son derece geniş bir uygulama olanağına sahiptir. Öğretmenler, genelde öğretim teknolojisi, özelde de öğretim tasarımı uygulamalarını (a) öğrenci özelliklerinin, öğrenme ortamının ve öğrenme görevlerinin çözümlenmesine bağlı olarak öğretim amaçlarının oluşturulmasında, (b) öğretim amaçlarına bağlı ölçme araçlarının geliştirilmesinde, (c) öğretim ortamlarının seçilip düzenlenmesi, öğretim etkinliklerinin ve materyallerinin tasarımı ve üretilmesinde, (d) öğretim planının uygulanmasında ve (e) uygulamadaki başarıya göre öğretim uygulamalarının gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesinde kullanabilmektedirler (Moallem, 1998). Bu çalışmanın temel amacı, KPSS Eğitim Bilimleri sorularını “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”nin “Öğretim Teknolojisi” alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri açısından incelemektir.

Yöntem

Model, Veri Kaynakları ve Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırma, tarama modeli içinde yer alan belge inceleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen belgeler, MEB tarafından 2006 yılında yayınlanan “Genel Öğretmen Yeterlikleri” ve bu yeterliklerin yayınlanmasından sonra 2007, 2008, 2009 ve 2010 yıllarında uygulanan KPSS “Eğitim Bilimleri Testleri”dir. Bu kapsamda toplam 480 soru içerik çözümlemesi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Bilindiği gibi içerik

çözümlemesi, incelenen belgelerdeki sözel ifade birimlerinin araştırılan konuya ilişkin belirli bir kavramsal yapıyı temel alan açık ve anlaşılır bir sınıflandırma aracılığıyla çoğunlukla frekans ve yüzde değerleri biçiminde sayısallaştırılmasına dayalı bir tekniktir (Bailey, 1994; Fraenkel ve Wallen, 1996).

Bu araştırma kapsamında gerçekleştirilen çözümlenmeler sırasında ilk olarak 6 ana yeterlik alanı altında 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan Genel Öğretmen Yeterlikleri'nin hangi alt yeterliklerinin performans göstergelerinin *Öğretim Teknolojisi* alanı ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Buna göre, Genel Öğretmen Yeterlikleri'nin 20 alt yeterliğinin 83 performans göstergesi Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgilidir. Bu işlemden sonra KPSS Eğitim Bilimleri Testinde yer alan sorular, belirlenen alt yeterliklerin performans göstergeleri ile ilişkililiği açısından değerlendirilmiştir. Daha açık bir anlatımla, bu araştırmada KPSS Eğitim Bilimleri soruları, Genel Öğretmen Yeterliklerinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterliklerin kapsamına girip girmedikleri açısından değil, performans göstergelerinde ifade edilen davranışlarla ilişkililiği açısından değerlendirilmiştir.

Bir örnekle açıklamak gerekirse; aşağıda verilen soru, içeriği açısından Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgilidir ve Genel Öğretmen Yeterliklerinin, Yeterlik Alanı III: Öğretme ve Öğrenme Süreci'nin 2. alt yeterliği olan "Materyal Hazırlama" kategorisinde kabul edilebilecek bir sorudur. Ancak bu alt yeterlik alanının performans göstergeleri incelendiğinde, bu sorunun hiçbir performans göstergesi ile eşleşmediği görülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada bu tür sorular içerik çözümlemesi sürecinde sayıma dâhil edilmemiş, sayıma yalnızca performans göstergeleri ile birebir örtüşen sorular dâhil edilmiştir.

Soru 95. (KPSS/EB 2010) Ders kitaplarında bazı cümlelerin altının çizilmesi veya koyu ya da italik harflerle yazılması bu cümlenin önemli olduğuna işaret etmenin yanı sıra öğrenilmesini de kolaylaştırmaktadır. Ders kitaplarında altı çizilen, koyu ya da italik harflerle yazılan cümlelerin daha kolay öğrenilmeleri, öğrenilecek malzemeye ilişkin aşağıdaki özelliklerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Kavramsal kategori
- B) Çağrışımsal anlam
- C) Kavramsal benzerlik
- D) Örgütlülük
- E) Algısal ayırt edilebilirlik**

Çalışma kapsamında araştırmacı tarafından gerçekleştirilen içerik çözümlenmeleri bir ay ara ile iki kez tekrarlanmıştır. İçerik çözümlemesi sürecinde tek kodlayıcının iki ayrı kodlama yapması nedeniyle çalışmada kodlama güvenilirliği hesaplanmıştır. Ancak, veri setinin başka bir karşılaştırmaya olanak vermemesi nedeniyle kodlama güvenilirliğine kanıt olarak yalnızca Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre, bir ay ara ile yapılan iki ayrı içerik çözümlemesi arasındaki korelasyon katsayısı 2007 yılındaki sınav için 0.99; 2008 yılındaki

sınav için 0.97; 2009 yılındaki için 0.85 ve 2010 yılındaki sınav için ise 0.92 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin Yeterlik Alanı I: Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim'de 8 alt yeterlik altında toplam 73 performans göstergesi bulunmaktadır. Bunların içinden 6 alt yeterliğin ve 13 performans göstergesinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Tablo 1'de "Yeterlik Alanı I: Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim" başlığı altında yer alan Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili KPSS Eğitim Bilimleri soru sayıları verilmektedir.

Tablo 1. KPSS Eğitim Bilimleri Sorularının Yeterlik Alanı I: Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim'in Öğretim Teknolojisi ile İlgili Alt Yeterlik/Performans Göstergeleri Açısından İncelenmesi

Alt Yeterlik ve Performans Göstergeleri	Soru Sayısı			
	2007	2008	2009	2010
1. Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme	-	-	-	-
- Planında ve uygulamalarında öğrencilerin gereksinimlerine yanıt verecek farklı etkinlikler sunar				
-Oturma düzenini öğrenci özelliklerine ve onların öğrenmelerini kolaylaştırabilecek biçimde düzenler				
-Öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçme ve bunları geliştirmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alır				
2. Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başaracağına inanma	-	1	-	3
-Öğrencilerin farklı öğrenme özelliklerine sahip olduklarının farkındadır				
-Öğrenmeyi engelleyen etmenleri analiz ederek öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler yapar		✓		✓
-Öğrencilerin düzeylerine uygun ve ulaşılabilecek amaçlar belirler				
3. Ulusal ve evrensel değerlere önem verir	-	-	-	-
-Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yasal ve ahlaki sorumlulukları bilir ve bunları öğrencilere kazandırır				
4. Öz değerlendirme yapma	-	1	-	-
-Sınıf içi ve dışı çalışmalarını eleştirel bir yaklaşımla analiz ederek öz değerlendirme yapar		✓		
-Öz değerlendirmeden elde ettiği verileri kendini ve öğretme-öğrenme sürecini geliştirmek için kullanır		✓		
5. Kişisel gelişimi sağlama	-	-	-	-
-Teknoloji okur-yazarıdır (teknoloji ile ilgili kavram ve uygulamaların bilgi ve becerisine sahiptir)				
-Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izler				
6. Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama	-	-	-	-
-Mesleki gelişimini desteklemek ve verimliliğini arttırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır				

-Bilgi ve iletişim teknolojilerinden bilgiyi paylaşma amacıyla yararlanır

Buna göre, 2007 ve 2009 yıllarında uygulanan KPSS Eğitim Bilimleri Testlerinde bu yeterlik alanına giren soru yoktur. 2008 yılında uygulanan testte 2 ve 2010 yılında uygulanan testte ise 3 sorunun bu yeterlik alanının Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Aşağıda “Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başaracağına inanma” alt yeterliğinin “Öğrenmeyi engelleyen etmenleri analiz ederek öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler yapar” performans göstergesi ile ilişkili örnek bir soru verilmektedir.

Soru 27. (KPSS/EB 2007) İlköğretim ikinci sınıfta okuyan bir öğrenci, bölme işlemini öğrenmede güçlük çekmektedir. Bu durumda öğretmenin bölme işlemini öğretebilmesi için yapacağı en etkili yardım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öğrencinin daha fazla tekrar yapmasını sağlayacak bir kurs önermek
- B) Ailesine, çocuklarını evde nasıl çalıştıracakları konusunda bilgi vermek
- C) Okul rehberlik servisini haberdar ederek öğrencinin öğrenememe nedeninin araştırılmasını sağlamak
- D) Bölme işlemi için öğrencinin sahip olması gereken koşulları inceleyip bunlarda eksikler varsa onlardan başlamak**
- E) Bölme işleminden sonraki konuya geçip öğrencinin başarısızlıkla karşı karşıya kalmasını önlemek

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin Yeterlik Alanı II: Öğrenciyi Tanıma'da 4 alt yeterlik altında toplam 24 performans göstergesi bulunmaktadır. Bunların içinden 3 alt yeterliğin ve 10 performans göstergesinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Tablo 2'de “Yeterlik Alanı II: Öğrenciyi Tanıma” başlığı altında yer alan Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili KPSS Eğitim Bilimleri soru sayıları verilmektedir.

Tablo 2. KPSS Eğitim Bilimleri Sorularının Yeterlik Alanı II: Öğrenciyi Tanıma'nın Öğretim Teknolojisi ile İlgili Alt Yeterlik/Performans Göstergeleri Açısından İncelenmesi

Alt Yeterlik ve Performans Göstergeleri	Soru Sayısı			
	2007	2008	2009	2010
1. Gelişim özelliklerini tanıma	15	5	7	9
-Gelişim ilkeleri ve gelişim alanlarının özelliklerini bilir ve uygulamalarına yansıtır	✓	✓	✓	✓
-Öğrencinin gelişim düzeylerini ve bireysel farklılıklarını gözlem, görüşme, bireysel ve grup projeleri vb teknikler kullanarak belirler				
-Öğrencinin gelişim düzeyi, öğrenme biçimi, ilgi ve gereksinimlerine uygun ödev ve sorumluluklar verir				

-Öğrenciye ait bilgileri sınıf içi ve dışı çalışmaları çeşitlendirmekte kullanır	✓			
-Öğrenciye ait bilgileri öğrenme ve öğretme sürecini planlama, uygulama ve değerlendirmede kullanır	✓			
2. İlgili ve ihtiyaçları dikkate alma	2	-	-	1
-Öğretme-öğrenme sürecini bireysel farklılıklara göre planlar	✓			
-Öğretme-öğrenme sürecinde öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda değişiklikler yapar	✓			✓
-Bilgi ve iletişim teknolojilerini de kullanarak farklı deneyimlere, özelliklere ve yeteneklere sahip öğrencilere uygun öğrenme ortamları hazırlar				
-Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda değerlendirme yöntemlerini çeşitlendirir				
3. Öğrenciye değer verme	-	-	-	-
-Öğrencilerin sahip oldukları kültürel değerleri dikkate alır				

İncelenen KPSS Eğitim Bilimleri soruları içinde, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili en fazla sorunun "Gelişim özelliklerini tanıma" alt yeterliğinin "Gelişim ilkeleri ve gelişim alanlarının özelliklerini bilir ve uygulamalarına yansıtır" performans göstergesine ilişkin olduğu görülmüştür. Bu alt yeterlik/performans göstergesi ile ilgili 2007 yılında uygulanan testte 15 soru, 2008 yılında uygulanan testte 8 soru, 2009 yılında uygulanan testte 7 soru ve 2010 yılında uygulanan testte ise 9 soru belirlenmiştir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, bu soruların neredeyse tamamı belirli bir gelişim alanı/öğrenci özelliği ile ilgili bilgi düzeyinde sorulardır. Aşağıda bu nitelikte olan örnek bir soru verilmektedir.

Soru 19. (KPSS/EB 2007) Ali, risk almaktan hoşlanan, somut tecrübeleri ve öğrendiklerini denemeyi tercih eden, genelde sabırsız, ama bulunduğu ortama kolay uyum sağlayabilen bir öğrencidir. Kolb'a göre, Ali'nin öğrenme biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aktif

B) Yansıtıcı

C) Kavramsal

D) Kuramsal

E) Analitik

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin Yeterlik Alanı III: Öğretme ve Öğrenme Süreci'nde 7 alt yeterlik altında toplam 57 performans göstergesi bulunmaktadır. Bunların içinden 4 alt yeterliğin ve 34 performans göstergesinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Tablo 3'te "Yeterlik Alanı III: Öğretme ve Öğrenme Süreci" başlığı altında yer alan Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili KPSS Eğitim Bilimleri soru sayıları verilmektedir. İlginç biçimde, incelenen KPSS Eğitim Bilimleri Testlerinde, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri içinde Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili en fazla performans göstergesinin yer aldığı bu yeterlik alanıyla ilişkili soru neredeyse

yok denecek kadar azdır. Buna göre, “Dersi planlama” alt yeterliği ile ilişkili 2007 yılındaki testte 1, 2008 yılındaki testte 2 ve 2009 yılındaki testte ise 1 soru saptanmıştır. “Materyal hazırlama” alt yeterliği ile ilgili yalnızca 2010 yılındaki testte 1 soru vardır. “Öğrenme ortamlarını düzenleme” alt yeterliği ile ilgili 2007 ve 2010 yıllarındaki testlerde 1 soru saptanmıştır. Aşağıda “Öğrenme ortamlarını düzenleme” alt yeterliğinin “Öğrenme ortamlarını etkinlik türüne göre düzenler” performans göstergesi ile ilişkili örnek bir soru verilmektedir.

Soru 14. (KPSS/EB 2010) Aşağıdaki tabloda öğretim sürecinde kullanılan çeşitli görsel ders araçlarının, öğrenci sayısına ve davranış alanlarına göre uygunluk düzeylerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

	Öğrenciler	Alanlara Uygunluk Düzeyi		
	Bireysel/Grup	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor
Ders Notları	I	Çok iyi	Kabul edilebilir	İyi
Yazı tahtası	Grup	II	İyi	Zayıf
Tepegöz	Grup	Kabul edilebilir	Kabul edilebilir	Kabul edilebilir
Film, TV, Video	Grup/Bireysel	İyi	Zayıf	Kabul edilebilir
Grafikler	Grup	Kabul edilebilir	Zayıf	III
Çalışma kartları	Bireysel	Kabul edilebilir	IV	İyi

Buna göre tabloda boş bırakılan yerlere gelebilecek en uygun ifadeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Bireysel	Kabul edilebilir	Zayıf	Zayıf
B)	Bireysel	Çok iyi	İyi	Zayıf
C)	Grup	Kabul edilebilir	Zayıf	İyi
D)	Grup	Zayıf	Kabul edilebilir	Kabul edilebilir
E)	Bireysel	İyi	Zayıf	Çok iyi

Tablo 3. KPSS Eğitim Bilimleri Sorularının Yeterlik Alanı III: Öğretme ve Öğrenme Süreci'nin Öğretim Teknolojisi ile İlgili Alt Yeterlik/Performans Göstergeleri Açısından İncelenmesi

Alt Yeterlik ve Performans Göstergeleri	Soru Sayısı			
	2007	2008	2009	2010
1. Dersi planlama	1	2	1	-
-Ders planını öğrenciyi merkeze alarak hazırlar	✓	✓	✓	
-Ders planında bireysel farklılıkları dikkate alır				

-Ders planında amaç ve kazanımların neler olacağını belirtir				
-Dersi planlarken diğer dersler ve ara disiplinlerle ilişkilendirir, bu konuda diğer öğretmenlerle işbirliği yapar				
-Ders planında amaca uygun etkinlikleri belirtir				
-Ders planında amaca uygun yöntem ve teknikleri belirtir				
-Ders planında kullanacağı kaynak ve materyalleri belirtir				
-Ders planında ne tür ödev vereceğini belirtir				
-Ders planında bilgi ve iletişim teknolojilerinin nasıl kullanılacağına yer verir				
-Ders planında izleme ve değerlendirme etkinliklerini belirtir				
2. Materyal hazırlama	-	-	-	1
-Çalışma yaprakları hazırlar				
-Materyalleri hazırlarken ve seçerken bireysel farklılıkları dikkate alır				
-Materyal hazırlamada bilgisayar ve diğer teknolojik araçlardan yararlanır				
-Öğretme-öğrenme sürecinde materyaller hazırlarken öğrenci görüşlerini de dikkate alır				
-Materyal hazırlarken kullanışlı ve ekonomik olmasına dikkat eder				
-Hazırlanan materyalin öğrenilecek içeriğe uygun olmasına dikkat eder				✓
-Materyal hazırlarken çevre olanaklarından yararlanır				
-Hazırlanan materyalin içeriğin sunumunu kolaylaştırıcı olmasına dikkat eder				
-Teknolojik ortamlardaki öğretme-öğrenme ile ilgili kaynaklara ulaşır, bunları doğruluk ve uygunlukları açısından değerlendirir				
-Öğrencilerin materyal hazırlama ve geliştirmelerine fırsatlar vererek onlarda yaratıcılığın ve estetik anlayışın gelişmesine katkıda bulunur				
3. Öğrenme ortamlarını düzenleme	1	-	-	1
-Öğrenme ortamlarını düzenlerken öğrencilerin ön yaşantılarını dikkate alır				
-Öğrenme ortamlarını etkinlik türüne göre düzenler	✓			✓
-Öğrenme ortamının fiziksel koşullarını öğrenmeyi destekleyecek biçimde düzenler				
-Öğrenme ortamını düzenlerken araç ve gereçlerin kullanım ilkelerini dikkate alır				
-Araç ve gereçlerin güvenli biçimde kullanımı için önlemler alır				
-Ders araç-gereçlerinin bakımını sağlar, kullanıma hazır halde tutar				
-Öğretim ortamının temizliği ve havalandırılması için gerekli önlemleri alır				
-Teknoloji kaynaklarının etkili kullanımına model olur ve bunları öğretir				
-Öğrenme ortamını öğrencilerin estetik duyarlılığını olumlu yönde etkileyecek biçimde düzenler				

5. Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme

- Farklı ihtiyaçları dikkate alarak öğrenme etkinlikleri düzenler
- Yöntemlerini belirlerken bireysel farklılıkları dikkate alır
- Bireysel öğrenme planları yapar
- Bireysel farklılıkları dikkate alarak ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını çeşitlendirir
- Öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrenci merkezli stratejileri destekleyen teknolojiler kullanır

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin Yeterlik Alanı IV: Öğrenmeyi-Gelişimi İzleme ve Değerlendirme'de 4 alt yeterlik altında toplam 24 performans göstergesi bulunmaktadır. Bunların içinden 3 alt yeterliğin ve 11 performans göstergesinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Tablo 4'de "Yeterlik Alanı IV: Öğrenmeyi-Gelişimi İzleme ve Değerlendirme" başlığı altında yer alan Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili KPSS Eğitim Bilimleri soru sayıları verilmektedir.

Tablo 4. KPSS Eğitim Bilimleri Sorularının Yeterlik Alanı IV: Öğrenmeyi-Gelişimi İzleme ve Değerlendirme'nin Öğretim Teknolojisi ile İlgili Alt Yeterlik/Performans Göstergeleri Açısından İncelenmesi

Alt Yeterlik ve Performans Göstergeleri	Soru Sayısı			
	2007	2008	2009	2010
1. Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme	4	1	4	4
-Hangi amaçla ölçme ve değerlendirme yapacağına karar verir	✓	✓	✓	✓
-Amaca uygun ölçme araçlarını belirler	✓	✓	✓	✓
-Ölçme araçlarını çeşitlendirir				
-Çok yönlü değerlendirme için alternatif ölçme araçlarını belirler				
-Ölçme ve değerlendirmeye yönelik plan yapar				
3. Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geribildirim sağlama	1	-	-	-
-Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak verileri analiz eder	✓			
-Bilgi ve iletişim teknolojilerini de kullanarak değerlendirme sonuçlarını veliler, okul yönetimi ve diğer eğitimcilerle paylaşır				
4. Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme	-	-	1	-
-Hedefleri yeniden gözden geçirir			✓	
-Öğrenme ortamını yeniden gözden geçirir			✓	
-Öğretim stratejilerini, yaklaşım, yöntem ve tekniklerini yeniden gözden geçirir			✓	
-Gerektiğinde alternatif materyal, strateji ve etkinlikler geliştirir				

İncelenen KPSS Eğitim Bilimleri Testlerinde "Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme" alt yeterliği ile ilgili 2007 yılında uygulanan testte 4, 2008 yılında uygulanan testte 1, 2009 ve 2010 yıllarında uygulanan testlerde ise 4 soru saptanmıştır. Öğretim Teknolojisi alanı ile ilişkili diğer iki alt yeterlik olan "Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geribildirim sağlama" ile ilişkili 2007 yılındaki testte 1 soru ve "Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme" ile ilişkili 2009 yılındaki testte 1 soru olduğu belirlenmiştir. Aşağıda "Ölçme ve değerlendirme

yöntem ve tekniklerini belirleme” alt yeterliğinin “Hangi amaçla ölçme ve değerlendirme yapacağına karar verir” ve “Amaca uygun ölçme araçlarını belirler” performans göstergeleri ile ilişkili örnek bir soru verilmektedir.

Soru 50. (KPSS/EB 2010) İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersine ilişkin bazı kazanımlar şunlardır:

I. Cumhuriyetimizi korumak, güçlendirmek ve geliştirmek için yapılması gerekenler hakkında fikirler üretir.

II. Geçmişten günümüze iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimi araştırır.

III. Çeşitli ortamlarda liderlerin gruplar ve toplumlar üzerindeki etkilerini araştırır.

Aşağıdakilerden hangisi bu kazanımlara ulaşılma derecesini belirlemede kullanılacak en uygun yöntemdir?

A) Sözlü sunum

B) Yazılı yoklama

C) Çoktan seçmeli test

D) Öz değerlendirme

E) Performans görevi

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin Yeterlik Alanı V: Okul, Aile ve Toplum İlişkileri'nde 5 alt yeterlik altında toplam 34 performans göstergesi bulunmaktadır. Bunların içinden 1 alt yeterliğin ve 2 performans göstergesinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bunlar; “Çevre olanaklarından yararlanma” alt yeterliği ile “Çevrede bulunan kurum, kuruluş ve doğal ortamları eğitim amaçlı kullanır” ve “Bulunduğu çevreye özgü materyalleri kullanarak öğretim sürecini zenginleştirir” performans göstergeleridir. İncelenen KPSS Eğitim Bilimleri soruları içinde bu yeterlik alanının Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili hiçbir soru saptanmamıştır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin Yeterlik Alanı VI: Program ve İçerik Bilgisi'nde 3 alt yeterlik altında toplam 21 performans göstergesi bulunmaktadır. Bu 3 alt yeterliğin 13 performans göstergesinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Tablo 5'de “Yeterlik Alanı VI: Program ve İçerik Bilgisi” başlığı altında yer alan Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili KPSS Eğitim Bilimleri soru sayıları verilmektedir.

İncelenen KPSS Eğitim Bilimleri Testlerinde, “Türk Milli Eğitiminin amaçları ve ilkeleri” alt yeterliği ile ilişkili 2008 yılında uygulanan testte 2 soru, “Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi” alt yeterliği ile ilişkili olarak 2007 ve 2008 yıllarında uygulanan testlerde 1 soru, 2009 yılında uygulanan testte ise 4 soru bulunduğu saptanmıştır. “Özel alan öğretim programını izleme-değerlendirme ve geliştirme” alt yeterliği ile ilişkili olarak yalnızca 2008 yılında uygulanan testte 2 soru belirlenmiştir.

Tablo 5. KPSS Eğitim Bilimleri Sorularının Yeterlik Alanı VI: Program ve İçerik Bilgisi'nin Öğretim Teknolojisi ile İlgili Alt Yeterlik/Performans Göstergeleri Açısından İncelenmesi

Alt Yeterlik ve Performans Göstergeleri	Soru Sayısı			
	2007	2008	2009	2010
1. Türk Milli Eğitiminin amaçları ve ilkeleri	-	2	-	-
-Türk Milli Eğitim sisteminin dayandığı temel değer ve ilkeleri bilir		✓		
-Eğitim programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk inkılâp ve ilkelerini ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliğini temel olarak alır				
-Eğitim-öğretim faaliyetlerinin Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yürütülmesinin gereği ve önemine inanır				
-Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkelerini plan ve uygulamalarına yansıtır				
-Öğretme-öğrenme sürecini Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yürütür				
2. Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi	1	1	4	-
-Özel alan öğretim programının amaç, ilke ve yaklaşımını planına yansıtır	✓	✓	✓	
-Özel alan öğretim programının ilke ve yaklaşımlarını uygular			✓	
-Özel alanda gerekli olan öğrenme yollarını öğrencilerine kazandırır				
-Özel alan bilgisinin sınıf ve kademelere göre dağılımını dikkate alarak öğretim sürecini düzenler ve uygular				
3. Özel alan öğretim programını izleme-değerlendirme ve geliştirme	-	2	-	-
-Özel alan öğretim programının geliştirilmesi sürecine belirlediği ihtiyaç ve önerilerle katkıda bulunur				
-Özel alan programı kapsamında hazırlanan öğretim materyallerini içerik düzenleme ilkeleri bakımından değerlendirir		✓		
-Özel alan programı kapsamında hazırlanan öğretim materyallerinde yer alan içeriği alandaki gelişmeler ve yenilikler doğrultusunda değerlendirir				
-Özel alan programı kapsamında hazırlanan öğretim materyallerinde yer alan içeriği bilimsel doğruluk bakımından değerlendirir				

Aşağıda “Özel alan öğretim programını izleme-değerlendirme ve geliştirme” alt yeterliğinin “Özel alan programı kapsamında hazırlanan öğretim materyallerini içerik düzenleme ilkeleri bakımından değerlendirir” performans göstergesi ile ilişkili örnek bir soru verilmektedir.

Soru 41. (KPSS/EB 2008) Ders kitapları öğretim programlarının içeriğine uygun olarak hazırlanır ve program içeriğini yansıtır. Öğretmen, öğreteceği konunun eğitimini almış biri olarak ders kitaplarını incelemeli ve

değerlendirmelidir. Öğretmenler ders kitaplarını incelerken, öncelikle aşağıdaki ölçütlerden hangisini dikkate almalıdırlar?

- A) Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi içermesini
- B) Çeşitli görsellerle ve örneklerle zenginleştirilmiş olmasını**
- C) Bilimsel ve akademik bir dille yazılmış olmasını
- D) Konunun soyut boyutlarına yer vermesini
- E) Belli bir öğretme - öğrenme yaklaşımıyla yazılmış olmasını

Sonuçlar

Bu çalışmada, KPSS Eğitim Bilimler soruları, MEB tarafından 2006 yılında yayınlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”nin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkiliği açısından incelenmiştir. Altı ana yeterlik alanında 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nin 20 alt yeterliğinin ve 83 performans göstergesinin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili olduğu değerlendirilmiştir. Bu sayısal değerlere göre, alt yeterliklerin %65’i ve performans göstergelerinin %36’sı Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgilidir. Buna karşılık, 2007 yılında uygulanan Eğitim Bilimleri testinde yer alan soruların %20.8’inin; 2008 yılında uygulanan testte yer alan soruların %12.5’inin; 2009 yılında uygulanan testte yer alan soruların %14.2’sinin ve 2010 yılında uygulanan testte yer alan soruların %15.8’inin Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nin Öğretim Teknolojisi ile ilgili alt yeterlik/performans göstergeleri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Buna göre, KPSS Eğitim Bilimleri testlerinde sorulan soruların sınırlı (%12.5 ile %20.8 arasında değişen) bir kısmı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nin Öğretim Teknolojisi alanı ile ilgili alt yeterlik / performans göstergeleri ile ilişkilidir. Bu bulgu, KPSS Eğitim Bilimleri testlerinde sorulan soruların, tüm öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri ve tutumları içeren öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin sınırlı bir kısmını ölçtüğünün bir kanıtı olarak değerlendirilebilir.

İleride yapılacak araştırmalarla, KPSS Eğitim Bilimleri testlerinde sorulan soruların “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” kapsamındaki tüm alt yeterlik/performans göstergeleri ile ne düzeyde ilişkili olduğu, yanı sıra, bu testlerde yer verilen soruların öğretmen yetiştirme programlarındaki öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde kazandırılan yeterlikleri ne düzeyde ölçtüğü araştırılmalıdır. Bu tür çalışmaların sonuçları, öğretmenlerin mesleğe başlaması sürecinde uygulanan seçme sınavlarının içerik geçerliklerinin geliştirilmesinde kullanılabilecek yararlı bilgiler sağlayacaktır. İleride araştırılmasında yarar olan bir diğer konu da öğretmenlerin KPSS Eğitim Bilimleri testinden aldıkları puanlarla gerçek sınıf içi performansları arasındaki ilişkidir. KPSS Eğitim Bilimleri testinden yüksek puan alanlar gerçekten etkili öğretmenler midir? Bu konu, bu sınavın yordama geçerliğinin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen içerik çözümlemesi sürecinde gözlemlenen bir diğer tartışmaya değer nokta da soruların niteliğidir. Sorularda gözlemlenen niteliksel yetersizliklerden biri sorunun ‘bağsamsız’ olmasıdır. Aşağıda bağsamsız bir soru örneğine yer verilmektedir.

Soru 10. (KPSS/EB 2008) Öğretim aracı olarak aşağıda verilenlerden hangisi kullanıldığında, en etkili öğrenme sağlanabilir?

- A) Hareketli ve sesli filmler
- B) Projeksiyonla sunulan görseller
- C) Ders kitapları
- D) Haritalar ve grafikler
- E) Model ve numuneler**

Bu tür bir sorunun doğru yanıtını bulmak için hedef kitlenin özelliklerinin ne olduğu, öğretilecek içerik türünün ne olduğu, öğretimde ne tür bir yaklaşımın benimsendiği gibi bilgilere gereksinim vardır. Bu tür bilgilere sahip olmadan hangi öğretim aracının daha etkili öğrenme sağlayacağına karar verilemez. Darling-Hammond (2001), ABD’de öğretmenlere uygulanan sınav sorularını incelemiş ve bağlamsız soru konusuna dikkat çekmiştir. Buna göre, çoktan-seçmeli sorular öğretimle ilgili gerçek durumların karmaşıklığını yansıtmakta yetersizdir, çünkü bu tür sorularda öğretimle ilgili durumlar yalnızca bir-iki cümle ile özet olarak verebilmektedir, bu ise soruların doğru yanıtını bulmayı sağlayacak olan öğretimsel bağlama ilişkin yeterli bilginin verilememesine neden olmaktadır. Oysa değerlendirme süreci, öğretmen adaylarının belirli bir bağlama dayalı olarak öğretime ilişkin pek çok farklı karar içinden mantıklı ve geçerli bir seçenek üretmesini gerektirmelidir, bu ise soruyu yanıtlayacakların bağlam hakkında oldukça ayrıntılı biçimde bilgilendirilmelerini gerektirmektedir.

Darling-Hammond (2001) ayrıca, öğretime ilişkin bilgilerin bağlamdan ve öğretim süreciyle ilgili karar almada yol gösterici olan çoklu bakış açılarının zenginliğinden koparılarak ölçülmeye çalışılmasının, öğretmenlik meslek bilgi ve becerilerinin gelişimine zarar verdiğini belirtmekte, bu tür sınavlarla ilgili önemli bir diğer sorunun da soruların soru hazırlayıcıların düşünce yapısını (ideoloji) yansıtmaya çalıştığına dikkat çekmektedir. Öte yandan, ülkemizde eğitim alanındaki pek çok kavramın yabancı dillerden çoğunlukla da İngilizce’den alındığı ve aynı kavram için pek çok farklı Türkçe karşılığın kullanıldığı göz önüne alındığında, soru hazırlayıcıların kullandığı mesleki dil (terminoloji) de bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunlar, KPSS Eğitim Bilimleri testindeki pek çok soruda gözlemlenen sorunlardır. Belirli bir alandaki, fakülte ya da bölümdeki öğretmen yetiştiricilerin benimsediği yaklaşım ya da mesleki dilin bu tür bir sınavda baskın anlayış ya da mesleki dil olarak kullanılması, farklı yaklaşım ya da mesleki dili kullanan programlardan mezun öğrencilerin soruları anlaması ve yanıtlamasında olumsuz sonuçlar yaratmaktadır. KPSS Eğitim Bilimleri sınavında bazı sorularda belirli bir alana ilişkin doğru mesleki dilin kullanılmaması sorununa, soru hazırlayıcıların uzmanlık alanları dışındaki konularda soru hazırladıkları durumlarda da rastlanabilmektedir. Aşağıda kavramların birbirinin yerine ve yanlış biçimde kullanıldığı bir soru örneği verilmektedir.

Soru 35. (KPSS/EB 2007) Fen bilgisi dersi için hazırlanan bir eğitim yazılımında, kullanıcıların ulaşacağı hedef, çevreye en az zarar vererek en kârlı ürünü yetiştirmektir. Yazılımı kullanan öğrencilerden çiftlik sahibi bir köylü rolüne bürünmeleri istenir. Üç gün süren eğitim boyunca öğrenciler, çeşitli yöntemleri uygulayarak ve ürün elde etmek için gerekenleri yaparlar. Eğitimin sonunda öğrencilere, çiftliklerinin ne kadar kâr ettğine ve yetiştirdikleri

ürünlerin çevreye ne kadar etki ettiğine dair geribildirim verilir. Bu eğitim programında hangi öğretim yöntem ve tekniğinden yararlanılmıştır?

- A) Tartışma
- B) Benzetim**
- C) Örnek olay incelemesi
- D) İş birliğine dayalı öğrenme
- E) Proje tabanlı öğrenme

Yukarıda verilen örnek soruda 'eğitim yazılımı' ve 'eğitim programı' kavramları birbirinin yerine kullanılmıştır, soru kökünde yer alan 'öğretim yöntem ve tekniği' kavramı ise yanlış biçimde kullanılmaktadır, çünkü sunulan açıklamalar 'eğitim yazılımı' türü ile ilgilidir. Bilindiği gibi, yazılım türü ile o yazılımın hangi öğretim yöntemi ya da tekniği ile kullanıldığı ayrı konulardır. Bu tür karmaşalar öğretmen adaylarının soruları doğru olarak yanıtlamalarını engelleyebilir.

Son olarak, öğretmenlerin mesleğe başlamasında ön koşul olan bir sınavın daha etkili olabilmesi için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- KPSS Eğitim Bilimleri Testinde sorulacak soruların hazırlanması sürecinde Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin dikkate alınması,
- KPSS Eğitim Bilimleri Testinde sorulacak soruların kapsamının öğretmen yetiştiren programlardaki öğretmenlik meslek bilgisi derslerine göre yeniden düzenlenmesi,
- KPSS Eğitim Bilimleri Testi sorularını hazırlayanların uzmanlık alanları dışındaki alanlarda soru hazırlamaması,
- Öğretmen seçme sınavlarının oluşturulması sürecinde öğretmen örgütleri aracılığı ile deneyimli öğretmenlerin soru hazırlama sürecine katılımının sağlanması yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Angrist, J. D., & Guryan, J. (2008). Does teacher testing raise teacher quality? Evidence from state certification requirements. *Economics of Education Review*, 27, 483-503.
- Bailey, K. D. (1994). *Methods of social research* (4th ed.). New York: The Free Press.
- Berliner, D. C. (2005). The near impossibility of testing teacher quality. *Journal of Teacher Education*, 56, 205-213.
- Buddin, R., & Zamarro, G. (2009). Teacher qualification and student achievement in urban elementary schools. *Journal of Urban Economics*, 66, 103-115.
- D'Agostino, J. V. D., & Powers, S. J. (2009). Predicting teacher performance with test scores and grade point average: A meta-analysis. *American Educational Research Journal*, 46(1), 146-182.
- Darling-Hammond, L. (2001). Teacher testing and the improvement of practice. *Teaching Education*, 12(1), 11-34.

- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement: A review of state policy evidence. *Education Policy Analysis Archives*, 8, 1-46.
- Ferguson, R. F. (1991). Paying for public education: New evidence on how and why money matters. *Harvard Journal of Legislation*, 28(2), 465-498.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (1996). *How to design and evaluate research in education* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Goldhaber, D. (2007). Everyone's doing it, but what does teacher testing tell us about teacher effectiveness? *The Journal of Human Resources*, 42(4), 765-794.
- Goldhaber, D. (2004). Why do we license teachers? In F. Hess, A Rotherham, & K. Walsh (Eds.), *A qualified teacher in every classroom? Appraising old answers and new ideas* (pp. 81-100). Cambridge, MA: Harvard Education Press.
- Goldhaber, D., & Brewer, D. J. (2000). Does teacher certification matter? High school teacher certification status and student achievement. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 22(2), 129-145.
- Goldhaber, D., & Hansen, M. (2010). Race, gender, and teacher testing: How informative a tool is teacher licensure testing? *American educational Research Journal*, 47(1), 218-251.
- Haertel, E. H. (1991). New forms of teacher assessment. In G. Grant (Ed.). *Review of research in education* (Vol. 17, pp. 3-29). Washington, DC: American Educational Research Association.
- Harrell, P. E. (2009). Do state examinations measure teacher quality? *Educational Studies*, 35(1), 65-79.
- Heinich, R., Molenda, M., & Russell, J. D. (1993). *Instructional media and the new technologies of instruction* (4th ed.). New York: Macmillan.
- Libman, Z. (2009). Teacher licensing examinations: True progress or an illusion? *Studies in Educational Evaluation*, 35, 7-15.
- Mahony, P., & Hextall, I. (2001). Testing, testing: Teacher assessment in England. *Teaching Education*, 12(1), 35-47.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006). *Temel eğitime destek projesi "öğretmen eğitimi bileşeni": Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Ankara: MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.
- Mitchell, K. J., Robinson, D. Z., Plake, B. S., & Knowles, K. T. (Eds.). (2001). *Testing teacher candidates: The role of licensure tests in improving teacher quality*. Washington, DC: National Academy Press.
- Moallem, M. (1998). An expert teacher's thinking and teaching and instructional design models and principles: An ethnographic study. *Educational Technology Research & Development*, 46(2), 37-64.
- Podgursky, M. (2005). Teacher licensing in U.S. public schools: The case for simplicity and flexibility. *Peabody Journal of Education*, 80(3), 15-43.
- Richey, R. C., Fields, D. C., & Foxon, M. (2001). *Instructional design competencies: The standards* (3rd ed.). Syracuse University, Syracuse, NY: Clearinghouse on Information and Technology.
- Rouse, W. A. Jr. (2008). National board certified teachers are making a difference in student achievement: Myth or fact? *Leadership and Policy in Schools*, 7, 64-86.
- Rouse, W. A. Jr., & Hollomon, H. L. (2005). A comparison of student test results: Business and marketing education national board certified teachers and non-national board certified teachers. *The Delta Pi Epsilon Journal*, 47(3), 128-141.

- Rowan, B., Chaing, F., & Miller, R. J. (1997). Using research on employees' performance to study the effects of teachers on students' achievement. *Sociology of Education*, 70(4), 256-284.
- Shaker, P. (2001). Teacher testing: A symptom. *Teaching Education*, 12(1), 65-80.
- Sharkey, N. S., & Goldhaber, D. (2008). Teacher licensure status and student achievement: Lessons from private schools. *Economics of Education Review*, 27, 504-516.
- Seels, B. B., & Richey, R. C. (1994). *Instructional technology: The definition and domains of the field*. Washington, DC: Association for Educational Communications and Technology.
- Stronge, J. H., Ward, T. J., Tucker, P. D., Hindman, J. L., McColsky, W., & Howard, B. (2007). National board certified teachers and non-national board certified teachers: Is there a difference in teacher effectiveness and student achievement? *Journal of Personnel Evaluation Education*, 20, 185-210.
- Wise, A. E., & Leibbrand, J. A. (2001). Standards in the new millennium: Where we are, where we're headed. *Journal of Teacher Education*, 52(3), 244-255.
- Yeşil, R., Korkmaz, Ö., ve Kaya, S. (2009). Eğitim fakültesindeki başarının kamu personeli seçme sınavındaki başarı üzerindeki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 149-160.
- Youngs, P., Odden, A., & Porter, A. C. (2003). State policy related to licensure. *Educational Policy*, 17(2), 217-236.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007) (Öğretmenin üniversitede yetiştirilmesinin değerlendirilmesi)*. Yükseköğretim Kurulu Yayını, Ankara: Meteksan.

